Dosarul: nr.21r-1536/22(1-22069277-02-21r-30092022)
Prima instanță: Judecătoria Orhei (sediul Central), judecător - V. Caragia

D E C I Z I E

07 martie 2023 municipiul Chişinău

Colegiul penal al Curţii de Apel Chişinău

Avînd în componenţa sa:
Preşedintele şedinţei, judecătorul Silvia Cecan
Judecători: Sergiu Daguța și Dorin Dulghieru

cu participarea:
Avocatului Pavel Ailoi

examinînd în şedinţă publică, în ordine de recurs, recursul declarat de Penitenciarul nr.18-Branești împotriva încheierii Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 13.09.2022, -

Termenul de examinare a cauzei:
Prima instanță: 18.05.2022 - 13.09.2022;
Instanța de recurs: 30.09.2022 - 07.03.2023.
Procedura de citare legală a fost legal executată.

Asupra recursului declarat de Penitenciarul nr.18-Branești împotriva încheierii Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 13.09.2022, în baza materialelor din dosar, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău,-

A C O N S T A T A T:

1. La data de 18.05.2022, condamnatul Bucilo Vitalie s-a adresat cu plîngere împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile prevenitului garantate de art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.
2. Prin încheierea Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 13.09.2022, a fost admisă plângerea condamnatului Bucilo Vitalie împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curţii

Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale. S-a constatat faptul că, condamnatul Bucilo Vitalie a fost deţinut în Penitenciarul nr.18-Braneşti, perioada continuă de la 12.05.2021 până în prezent, data de 13.09.2022, o perioadă totală de 489 (patru sute optzeci și nouă) zile, în calitate de condamnat, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO. În condiţiile art.473^4 alin.(4) Cod de procedură penală, s-a redus pedeapsa condamnatului Bucilo Vitali cu 48 (patruzeci și opt) zile, pentru perioada de 489 zile, în care condamnatul s-a aflat în detenţie Penitenciarul în Penitenciarul nr.18-Braneşti în calitate de condamnat, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO. În privinţa perioadei de 9 (nouă) zile, calculate în condiţiile art.473^4 alin.(4) Cod de procedură penală, din perioada de 489 zile şi care nu au putut fi împărţite la 10, s-a acordat, cu titlu de compensare condamnatului Bucilo Vitali, suma de bani în mărime de 450 (patru sute cincizeci) lei, adică, câte o unitate convenţională pentru o zi în care condamnatul a suferit încălcarea condiţiilor de detenţie, care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanţelor.

3. Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, Penitenciarul nr.18-Branești a contestat cu recurs încheierea Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 13.09.2022, solicitând admiterea recursului, casarea încheierii contestate, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă plângerea condamnatului.

4. În motivarea recursului a invocat că, încheierea recurată este neîntemeiată și pasibilă casării deoarece potrivit raportului prezentat la materialele cauzei Penitenciarul nr.18-Branești este un penitenciar de tip semiînchis pentru deținerea condamnaților majori de sex masculin, fiind divizat în 11 sectoare de tip barac, care sunt dislocate în două zone locative. În regimul de deținere comun și de resocializare, condamnații în perioada de la stingere până la deșteptare sun ținuți în încăperi complet izolate, care se încuie. În intervalul de timp de la deșteptare până la stingere, ei se pot deplasa liber pe teritoriul penitenciarului, în limitele stabilite de administrația penitenciarului. Conform programului zile, se propun diverse activități, condamnatul Bucilo Vitalie a avut acces permanent la o bibliotecă și la măsuri recreative și a beneficiat de plimbări nelimitate.

5. S-a mai menționat că Penitenciarul nr.18-Branești nu a fost stabilit ca instituție penitenciară, luând în calcul rapoartele naționale și internaționale cât și a practicii CEDO, în care condițiile de detenție contravin prevederilor art.3 CEDO.

6. Fiind citat legal despre data, ora și locul examinării cauzei reprezentantul recurentului Penitenciarul nr.18-Branești în ședința de judecată nu s-a prezentat, solicitând prin cerere examinarea cauzei în lipsa sa.

7. Apărătorul condamnatului Bucilo Vitalie, avocatul Pavel Ailoi și condamnatul Bucilo Vitalie a solicitat respingerea recursului înaintat ca fiind unul neîntemeiat.

8. Audiind participanții la proces, studiind materialele dosarului, Colegiul penal consideră recursul nefondat şi pasibil de a fi respins, reieșind din următoarele considerente.
9. În corespundere cu prevederile art.449 alin.(1) pct.1) lit.a) CPP, judecând recursul, instanţa respinge recursul, menținând hotărîrea atacată, dacă recursul este nefondat.
10. Potrivit dispozițiilor art.469 alin.(1) pct.17^1) CPP, instanţa de judecată soluționează chestiunile cu privire la schimbările în executarea unor hotărîri, şi anume constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.
11. Articolul 473^2 alin.(3) CPP indică că, (3) condamnații care au fost deținuți cel puțin 10 zile în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, drepturi care reies din obligația statului de a asigura condițiile de detenție, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei.
12. Potrivit alineatului (4) același articol, în cazul în care partea neexecutată din pedeapsă nu permite deducerea integrală a reducerii pedepsei sau perioada încălcării condițiilor de detenție este mai mică de 10 zile, în privința perioadei rămase condamnatul poate solicita despăgubire în valoare bănească.
13. Din textul art.473^3 CPP se desprinde că, (1) plîngerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se examinează de către judecătorul de instrucție, cu participarea condamnatului sau a prevenitului şi, după caz, a avocatului acestuia şi a reprezentantului administrației instituției penitenciare. (2) Sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare. (3) Pentru examinarea plîngerii, reprezentantul administrației instituției penitenciare prezintă instanţei de judecată în scris, în termen de 10 zile, un raport în care răspunde la toate pretențiile invocate de condamnat sau prevenit în plîngere, cu menționarea măsurilor întreprinse pentru înlăturarea condițiilor de detenție contestate, dacă asemenea măsuri au fost întreprinse. Copia raportului şi a materialelor anexate la acesta se înmînează condamnatului sau, după caz, prevenitului care a depus plîngerea de către reprezentantul administrației instituției penitenciare. (4) Termenul maxim de examinare a plîngerii referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului este de 3 luni.
14. Potrivit art.473^4 CPP, (1) la evaluarea condițiilor de detenție, instanţa de judecată dă apreciere atît probelor prezentate de părţi, cît şi rapoartelor instituțiilor naționale şi internaționale în domeniu. (2) La evaluarea condițiilor de detenție, instanţa de judecată ține cont de efectele cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale condamnatului sau ale prevenitului, precum şi de perioada în care condamnatul sau prevenitul a fost

deținut în condițiile contestate. (3) În urma constatării faptului că condamnatul sau prevenitul a fost deținut în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, instanţa de judecată obligă administrația instituției penitenciare să înlăture condițiile precare de detenție, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăși 15 zile, după expirarea căruia instituția penitenciară informează instanţa de judecată despre executarea încheierii. (4) În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculîndu-se de la 1 la 3 zile de reduceri pentru 10 zile de detenție în condiții precare calculate cumulativ. (5) În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei în condițiile alin.(4) din prezentul articol, iar în privința perioadei rămase, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului a sumei bănești în mărime de pînă la 2 unități convenționale pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente. (6) În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), preveniții sînt despăgubiți în conformitate cu art.385 alin.(5) şi (6) sau, după caz, aceștia pot înainta o acțiune civilă. (7) Reducerea pedepsei sau, după caz, încasarea despăgubirii în valoare bănească, prevăzute la alin.(4) şi (5), se efectuează indiferent de confirmarea sau neconfirmarea vinovăției organului care pune în executare sentința sau încheierea ori a persoanelor publice din cadrul acestui organ. (8) Dacă nu se constată încălcări ale prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale în cadrul executării pedepsei sau al detenției preventive, instanţa de judecată dispune respingerea plîngerii. (9) Încheierea adoptată în condițiile prezentului articol este executorie imediat, însă poate fi atacată cu recurs la curtea de apel de către părţi, în termen de 10 zile de la data pronunțării, prin intermediul instanţei de fond. În cazul încasării mijloacelor bănești, încheierea instanţei de judecată se execută în condițiile prevăzute de Codul de executare.

15. La caz, Colegiul penal observă că, prin sentința Judecătoriei Strășeni (sediul Călărași) din 03.02.2017, Bucilo Vitalie, a fost recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.187 alin.(2) lit.e) Cod penal. În baza art.85 Cod penal, a fost adăugată partea neexecutată a pedepsei stabilite prin sentința Judecătoriei Călărași din 25.03.2014, fiindu-i stabilită definitiv pedeapsă cu închisoare pe un termen de 6 ani, fără amendă, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

16. Prin încheierea Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 22.11.2019, a fost respinsă ca neîntemeiată cererea condamnatului Bucilo Vitalie privind constatarea condițiilor inumane de detentei în Penitenciarul nr.13-Chișinău și Penitenciarul nr.18-Branești.

17. Prin încheierea Judecătoriei Orhei, sediul Central din 12.05.2021, s-a admis

parțial plângerea condamnatului Bucilo Vitalie împotriva administrației instituției penitenciare, Penitenciarul nr.13-Chișinău și Penitenciarul nr.18-Branești, referitoare la condițiile de detenţie care, conform jurisprudenţei CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO. S-a constatat faptul că, condamnatul Bucilo Vitalie, a fost deținut în Penitenciarul nr.18-Branești, perioadele de la 22.11.2019 până în prezent, data de 12.05.2021, o perioadă totală de 537 (cinci sute treizeci și șapte) zile, în calitate de condamnat, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO. S-a redus pedeapsa condamnatului Bucilo Vitalie, cu 106 (o sută șase) zile, pentru perioada de 537 zile, în care condamnatul s-a aflat în detenţie în Penitenciarul nr.18-Branești în calitate de condamnat, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO..

18. Colegiul penal notează că, potrivit raportului prezentat de Penitenciarul nr.18-Branești, Bucilo Vitalie a fost deținut în Penitenciarul nr.18-Branești în perioada 04.04.2017-27.02.2018 și de la 27.03.2018 - până în prezent.

19. Însă, având în vedere că pentru perioada anterioară deținerii în condiții contrare art. 3 din CEDO, există o hotărârea irevocabilă a instanței de judecată, în continuare instanța s-a expus asupra deținerii în perioada 12.05.2021-13.09.2022.

20. Colegiul penal ține să menționeze că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în nenumărate rînduri în practica sa, inclusiv în cauzele contra Moldovei a menționat că, articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Aceasta interzice, în termeni absoluți, tortura şi tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe şi de comportamentul victimei (*cauza Mozer c. Republicii Moldova şi Rusiei, 23 februarie 2016, § 117; cauza Rotaru c. Moldovei, 15 februarie 2011, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62*). La constatarea condițiilor de detenție, instanţa națională va ține cont de faptul că, maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă. El depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice şi psihice şi, în unele cazuri, de sexul, vîrsta şi starea sănătății victimei (*cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, § 162; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 63*). Totodată, statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul şi metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției şi că având în vedere exigențele detenției, sănătatea şi integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare (*cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94*). Atunci cînd sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum şi durata detenției (*Ostrovar c. Moldovei, 13 septembrie 2005, § 80*).

21. Curtea a explicat că, dacă există o dispută cu privire la condițiile de detenție între părţi, nu este necesar să se constate veridicitatea fiecărui element litigios: atunci cînd alegația gravă nu este respinsă de către statul pîrît, poate fi conchisă încălcarea art.3 din Convenție. Este cazul cînd statul este unicul care deține informații susceptibile de a confirma sau respinge alegațiile reclamantului. Prin urmare, principiul potrivit căruia proba îi revine celui care afirmă nu se aplică întotdeauna. Faptul că statul nu prezintă aceste informații îi permite Curţii să ajungă la concluzia că alegația este una justificată (*A. şi alţii c. Regatului Unit; Idalov c. Rusiei*).
22. În acest sens Colegiul penal consideră necesar reitereze că, potrivit art.473^3 alin.(2) Codul procedură penală, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare.
23. La cazul speței este important de scos în evidență că, în ultimul raport al Consiliului pentru Prevenirea Torturii (pentru anul 2017), care este un mecanism național pentru prevenirea torturii din Republica Moldova, s-a constatat că majoritatea izolatoarelor disciplinare vizitate, inclusiv Penitenciarul nr.18-Brănești, sunt într-o stare deplorabilă și ar putea fi calificate ca condiții inumane și degradante. La acest aspect, instanța de judecată nu neglijează posibilitatea survenirii unor îmbunătățiri ale condițiilor de detenție în perioada ulterioară constatărilor efectuate de către aceste instituții, însă în lipsa unor probe ale administrației instituției penitenciare în care s-a aflat condamnatul, care ar fi răsturnat prezumția de încălcare a condițiilor invocate de către ultimul, duc la concluzia că alegațiile din cererea pendinte sunt justificate.
24. Tot aici este important de subliniat că, în ultimul raport de țară privind drepturile omului pentru anul 2020 Moldova, se indică că, în pofida lucrărilor de reconstrucție și a îmbunătățirilor minore la mai multe centre de detenție, condițiile în cele mai multe închisori și centre de detenție au rămas dure, din cauza condițiilor necorespunzătoare de igienă, lipsei de intimitate, lipsei de acces la exerciții în aer liber sau insuficienței acestora, și lipsei de facilități pentru persoanele cu dizabilități. Pe parcursul anului au fost instituite restricții și lockdown-uri suplimentare în închisori pentru o perioadă îndelungată din cauza pandemiei COVID-19. Penitenciarele și centrele de detenție au fost supraaglomerate. În raportul din septembrie care a urmat după vizita în țară în ianuarie-februarie, CPT a remarcat existența unor spații comune de mare capacitate, un nivel scăzut de angajați în închisori și angajați insuficienți de îngrijire a sănătății. Asistența medicală a fost inadecvată în majoritatea penitenciarelor și s-a agravat în timpul pandemiei COVID-19 din cauza lipsei echipamentului de protecție.
25. În speță, Colegiul penal reține că, instanța de fond corect a constatat faptul

că, condamnatul Bucilo Vitalie a fost deținut în Penitenciarul nr.18-Brănești în perioada cuprinsă între 12.05.2021-13.09.2022, în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, făcându-se trimitere la Hotărîrea Guvernului nr.583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați și ghidându-se în această ordine de constatările din Raportul anual pentru anul 2017 al Consiliului pentru Prevenirea Torturii și Raportul Comitetului European pentru Prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) din 13 decembrie 2018 către Guvernul Republicii Moldova, întocmit în cadrul vizitei care a avut loc în perioada 05-11 iunie 2018.

26. De asemenea, la pronunțarea încheierii prima instanța a ținut cont și de raportul privind vizita preventivă în Penitenciarul nr.18-Brănești a Avocatului Poporului (Ombudsmanul), din 31.07.2019 aprobat la 05.08.2019, şi raportul Consiliului pentru prevenirea torturii (CPT), din 11.02.2020, privind vizita de monitorizare la Penitenciarul nr.18, cu referire la condiţiile de detenţie, prin care s-au reţinut condiţii precare de detenţie, şi anume suprapopularea penitenciarului, condiţii deplorabile din boxa pentru refuzul de hrană, şi lipsa personalului medical specializat în instituţia penitenciară.

27. Drept urmare Colegiul penal notează că, instanţa de fond just și întemeiat a dedus că, dificultățile cu care s-a confruntat condamnatul pe parcursul detenției sale în Penitenciarul nr.18-Brănești au depășit nivelul inevitabil de suferință inerent detenției şi au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenție, aceste condiții fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarul vizat.

28. În această ordine Colegiul penal subliniază că, instanța de fond stabilind că, alegațiile petentului privind condițiile inumane de detenție sunt veridice, luând în considerație totalitatea efectelor cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale ale condamnatului, precum şi intensitatea, gravitatea şi durata încălcării, ţinând cont de principiile proporționalității şi echității, corect a apreciat că, este necesar, oportun și rezonabil de a calcula 1 zi de reducere pentru fiecare 10 zile de detenție, astfel încât termenul pedepsei definitive stabilite lui Bucilo Vitalie să fie redusă cu 48 zile, iar cu privire la perioada rămasă, și anume 9 zile care nu pot fi reduse, instanța de judecată corect a considerat acordarea condamnatului a sumei de bani în mărime de 450 lei și anume câte o unitate convențională pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, just apreciind că reducerea stabilită este una adecvată şi suficientă, bazată pe o justă şi echitabilă evaluare a circumstanțelor de fapt şi pe o legătură rezonabilă de cauzalitate dintre prejudiciul cauzat şi recompensa instituită, şi care va avea efectul compensatoriu proporțional circumstanțelor constatate.

29. Așadar, la caz Colegiul penal constată o motivare amplă și temeinică a

încheierii recurate cu privire la circumstanțele concludente în raport cu cerințele formulate, astfel aceasta fiind în corespundere cu exigențele articolului 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Or, potrivit jurisprudenței CEDO, în asemenea situație nu se mai impune o reevaluare a conținutului argumentelor primei instanțe. În cazul în care instanța de fond și-a motivat soluția luată, arătând în mod concret la împrejurările care fundamentează concluziile sale, pentru a permite părților să utilizeze eficient orice drept de recurs eventual, o curte de recurs poate, în principiu, să se mulțumească de a relua motivele jurisdicției de primă instanță.

30. În circumstanțele enunțate supra Colegiul penal statuează asupra temeiniciei încheierii primei instanțe, considerent din care recursul declarat de Penitenciarul nr.18-Branești urmează a fi respins ca nefondat.

31. În conformitate cu prevederile art.art.437 alin.(1), pct.4), 448, 449 alin.(1) pct.1), lit.a), art.art.469-471 CPP, Colegiul penal al Curţii de Apel Chişinău, -

D E C I D E:

Se respinge ca nefondat recursul declarat de Penitenciarul nr.18-Branești.

Se menţine fără modificări încheierea Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 13.09.2022.

Decizia este irevocabilă.

Preşedintele şedinţei,

Judecător: Silvia Cecan

Judecător: Sergiu Daguța

Judecător: Dorin Dulghieru